

Dezbaterea democratică, busola statelor către dezvoltare

[Democratic debate, a state's compass towards development]

(FOTO CARTE)

Radu Carp, *O lumină în întuneric. Democrație, stat de drept și drepturile omului într-o lume în schimbare*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2020, ISBN: 978-606-537-499-7, 298 p.

Într-o lume în continuă schimbare, ce se adaptează zilnic la un spectru cuprinzător de posibile noi crize și fenomene, volumul *O lumină în întuneric*, scris de Prof. Univ. Dr. Radu Carp, invită la o înțelegere a realității prin lentila studiului politicii cu instrumente științifice, îndreptate către regimurile politice democratice.

Volumul concentrează o serie de articole scrise și publicate de-a lungul a aproximativ trei ani (august 2017 – martie 2020). Textele sunt structurate în nouă capitole și adresează subiecte centrale ale statului democratic precum minoritățile naționale, contextul democratic european, evoluția democrației din România și Republica Moldova sau religia în spațiile publice naționale și internaționale. Pentru cititorul nefamiliar cu literatura publicată de Prof. Univ. Dr. Carp, acest volum poate reprezenta o scurtă introducere în cercetarea dezvoltată de-a lungul carierei acestuia. Temele principale ale cărții reprezintă subiecte centrale ale cercetării autorului, dezvoltate pe larg în volume anterioare, precum *Religie, politică și statul de drept* (2013), *Politograma. Incursiuni în vocabularul democrației* (2015), *Dreptul public, perspectiva comparată și analiza politică* (2015) sau *Mai are politica vreun sens? Instrumentele democrației și povara populismului* (2018).

În această carte, sistemele politice sunt văzute ca mecanisme dinamice, în continuă schimbare, însă o schimbare ce trebuie dirijată către evoluție. Esențial acomodationist, volumul pune accent pe ascultarea tuturor opiniilor în procesul de dezvoltare al democrației; de aici importanța dezbaterii ca instrument cheie al acestui proces, dar și dovada unui stat ce permite libera exprimare a opiniilor, indiferent de natura acestora. Firul roșu al capitolelor amintește de opinia lui Noam Chomsky, din *Binele comun*, conform căreia un indicator al statelor ce doresc cetățeni pasivi și obedienți este limitarea strictă a spectrului opiniilor acceptate și excluderea ideilor ce contrazic liniile regimului politic. Teme precum democrația, statul de drept sau

drepturile omului, în opinia autorului, sunt centrale unui sistem politic îndreptat către progres. Ca urmare, dezbateră reprezintă o metodă de ideare ce creează perspectivă și reprezintă busola dezvoltării democrațiilor, în special în variantă liberală.

Complexitatea analizelor propuse de volum este dată prin testarea continuă a unor concepte și teorii consacrate asupra evenimentelor ce au avut loc în ultimii trei ani, când articolele reunite de volum au fost publicate. În același timp, calitatea acestor analize și perspectivele în care acestea sunt încadrate conferă publicației un caracter universal de actualitate.

De pildă, acesta este cazul capitolului *Starea actuală a democrației*, ce are două direcții de analiză. În primul rând, acesta discută evoluția clivajului stânga-dreapta în contextul european, influențat de procesul globalizării, ce importă în Europa fenomene cu impact la scară largă. Proces ce are efecte de omogenizare culturală și politică, globalizarea nu are doar un impact social, ci și unul economic, prin circulația rapidă a produselor, serviciilor și forței de muncă. Răspândirea globalizării este accentuată de apariția partidelor populiste, alimentate de clivajul suveranitate-globalizare și de incapacitatea partidelor tradiționale de a răspunde în mod credibil și eficient la cererile noi ale electoratului. Acest tip de rigiditate poate fi văzut în special în timpul perioadelor de criză. De aceea, de multe ori, partidele populiste își sprijină acțiunile pe politici economice de tip protecționist. La nivel discursiv, acest tip de partide va considera nevoile indivizilor ca neadresate de către stat, iar *străinii* – de obicei, grupuri sociale minoritare – drept o amenințare.

În același timp, capitolul discută un alt fenomen conectat primului, cu un impact la fel de important: neîncrederea în democrație. Fie că acest fenomen se manifestă printr-o prezență la vot mai scăzută, fie prin scepticismul față de programele de guvernare, ori printr-o implicare limitată în viața civică, recomandarea volumului este clară: nici teoreticienii, nici liderii politici nu pot ignora acest fenomen, iar democrația participativă trebuie să fie alimentată, în primul rând, de puterea exemplului.

Dezbateră democratică are rolul de a include toate categoriile sociale ce resimt impactul deciziilor rezultate. De aceea, volumul *O lumină în întuneric* dedică o întreagă secțiune protecției minorităților naționale, scrisă în cheia teoriei acomodacioniste. Grupurile etnice minoritare sunt percepute ca participanți cu drepturi egale cu cele ale majorității etnice. Mai mult, integrarea opiniilor și nevoilor grupurilor etnice minoritare este considerată ca având un impact pozitiv

asupra sistemelor politice democratice. Facilitarea apariției unui mediu care permite, în paralel cu dezvoltarea unei identități naționale și europene, progresul culturilor etnice minoritare este esențial unui stat democratic: „Protecția minorităților naționale nu cuprinde așadar un set clar definit, imuabil, de instrumente și practici, ci se află într-o continuă evoluție, în funcție de nevoile concrete ale persoanelor aparținând minorităților și ale comunităților din care fac acestea parte” (p. 33).

În concluzie, acest volum reprezintă o invitație la a reflecta asupra unei palete semnificative de teme ce converg către lansarea unei dezbateri cu privire la valorile, nevoile și opțiunile de progres ale statelor democratice. Așa cum spune și Prof. Univ. Dr. Radu Carp în introducerea volumului, „Nu putem pretinde a aduce lumină în locul unde aceasta lipsește cu desăvârșire, dar cel puțin un far poate fi aprins, pentru a-i călăuzi pe cei doritori să înțeleagă de ce democrația, în varianta liberală, are multiple avantaje” (p.8).

Cristina MERTICARU

Bibliografie

Noam Chomsky, *The Common Good*, Odonian Press, Monroe, Maine, 1998.